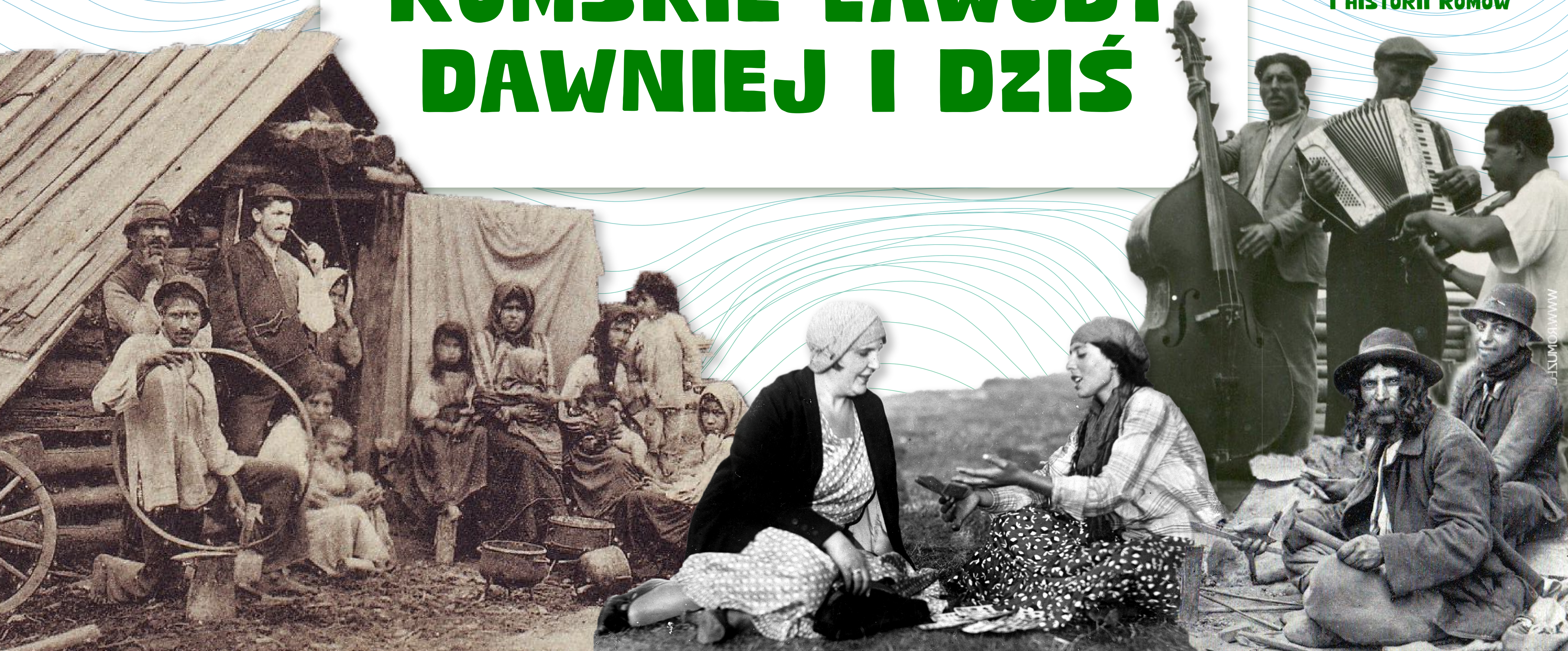

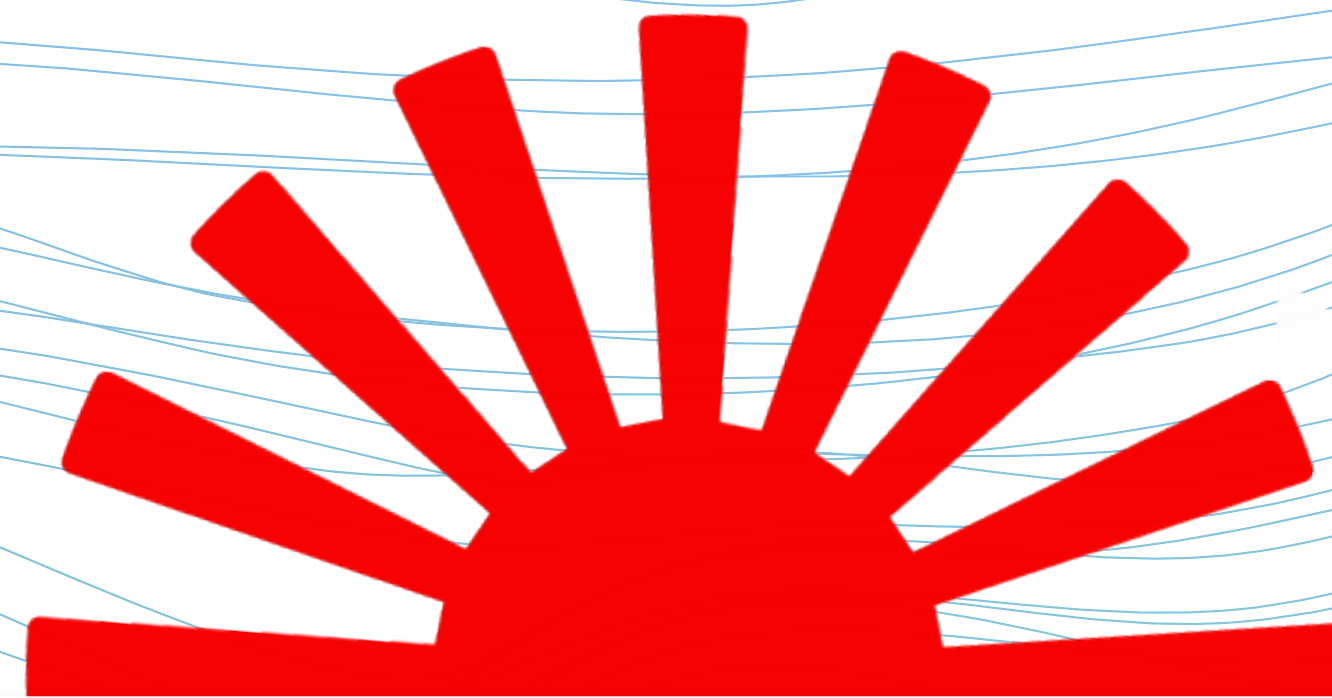
**POROZMAWIAMY
O KULTURZE
I HISTORII ROMÓW**

ROMSKIE ZAWODY DAWNIEJ I DZIŚ

WWW.ROMSKI.PL

ĆWICZENIE: ROMOWIE CZY CYGANIE?

QUIZ WIEDZY O TRADYCYJNYCH ROMSKICH ZAWODACH

PYTANIE NR 1

Którymi z poniższych dziedzin najczęściej zajmowali się polscy Romowie?

- A** handlem i rzemiosłem
- B** uprawą ziemi i hodowlą zwierząt
- C** rybołówstwem i myślistwem

PRAWIDŁOWA ODPOWIEDŹ: A

**Romowie zwykle zajmowali się
handlem i rzemiosłem.**

PYTANIE NR 2

Romowie w Polsce dzielą się na cztery podstawowe grupy: Polska Roma, Bergitka Roma, Kelderasze i Lowarzy. Większość z nich aż do lat 60. i 70. XX wieku prowadziła koczowniczy tryb życia, co znaczy, że przemieszczali się z miejsca na miejsce. Grupa Bergitka Roma, zwana też Romami Karpackimi, wyróżnia się tym, że przeszła na osiadły tryb życia znacznie wcześniej, bo w XVIII w. Jaki zawód wykonywali najczęściej Romowie z tej grupy?

- A** pasterza
- B** kowala
- C** kamieniarza

PRAWIDŁOWA ODPOWIEDŹ: B

Romowie z grupy
Bergitka Roma
często byli kowalami.

Romowie, przed 1905, autor nieznany, nakład
A. Kaczyńskiego w Krynicy

źródło: Muzeum Kultury Romów w Warszawie
www.e-drom.pl

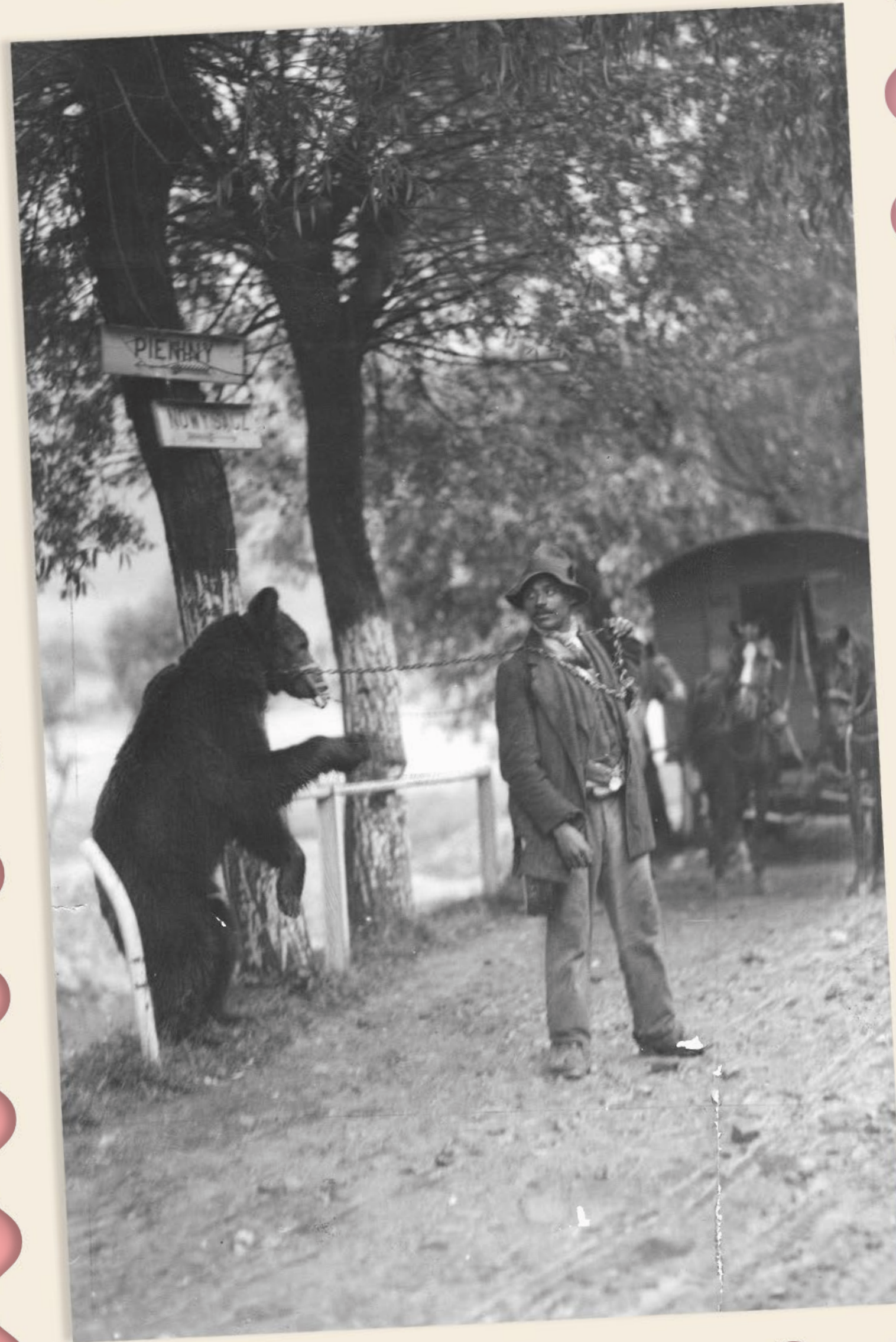

PYTANIE NR 3

W XVI i XVII w. w Smorgonie na terenie dzisiejszej Białorusi prężnie działała Akademia Smorgońska, czyli centrum, w którym Romowie tresowali pewne zwierzęta. Jakie to były zwierzęta?

- A** niedźwiedzie
- B** byki
- C** sokoły

PRAWIDŁOWA ODPOWIEDŹ: A

**W Akademii Smorgońskiej
tresowano niedźwiedzie.**

**Rom z tresowanym niedźwiedziem na ulicy
w Szczawnicy, 1919–1930, „Ilustrowany Kurier
Codzienny” 1930, nr 170, domena publiczna
źródło: Narodowe Archiwum Cyfrowe, www.nac.gov.pl**

PYTANIE NR 4

Od jakiego słowa pochodzi nazwa Lowarzy?

- A** niemieckiego Löwe – lew
- B** węgierskiego ló – koń
- C** angielskiego low – nisko

PRAWIDŁOWA ODPOWIEDŹ: B

Nazwa Lowarzy (w języku romskim Lovara, Lovari) dosłownie znaczy „koniarze” i pochodzi od węgierskiego ló – koń.

Tabor na postoju, pasące się konie, okres II wojny światowej, front wschodni, Polska lub tereny b. ZSRR, , autor zdjęcia nieznany
źródło: Muzeum Kultury Romów w Warszawie, www.romuzeum.pl

PYTANIE NR 5

Jaki zawód wykonują osoby przedstawione na zdjęciu?

- A** stolarstwo
- B** kowalstwo
- C** kotlarstwo

Dwaj Romowie podczas wyrobu kotłów, 1918–1939,
autor zdjęcia nieznany, domena publiczna
źródło: Narodowe Archiwum Cyfrowe, www.nac.gov.pl

**PRAWIDŁOWA
ODPOWIEDŹ: C**

Osoby przedstawione
na zdjęciu to kotlarze.

PYTANIE NR 6

Na którym z poniższych instrumentów grali romscy muzycy z kapel wędrownych?

- A** organy
- B** keyboard
- C** skrzypce

PRAWIDŁOWA ODPOWIEDŹ: C

Do instrumentów używanych przez
romskie kapele należały m.in.
skrzypce, kontrabas, gitara,
akordeon.

Kapela Romów Karpackich w Czorsztynie, 1958, autor nieznany
źródło: Muzeum Kultury Romów w Warszawie, www.romuzeum.pl

PYTANIE NR 7

Jakie zawody wykonywały w przeszłości
romskie kobiety?

- A** zielarstwo i wróżbiarstwo
- B** tkactwo i koronkarstwo
- C** nauczanie w szkołach

PRAWIDŁOWA ODPOWIEDŹ: A

W przeszłości Romni często zajmowały się zielarstwem i wróżbiarstwem.

Młoda Romka podczas wróżenia kobiecie, „Światowid”
1930, nr 27/309, domena publiczna
źródło: Narodowe Archiwum Cyfrowe, www.nac.gov.pl

PYTANIE NR 8

Według Romanipen, czyli romskiego kodeksu postępowania, niektórych zawodów Romowie nie mogą wykonywać. Jakie to zawody?

- A** kominiarz, górnik, ogrodnik
- B** grabarz, hycel, lekarz, pielęgniarz
- C** kucharz, cukiernik, piekarz, młynarz

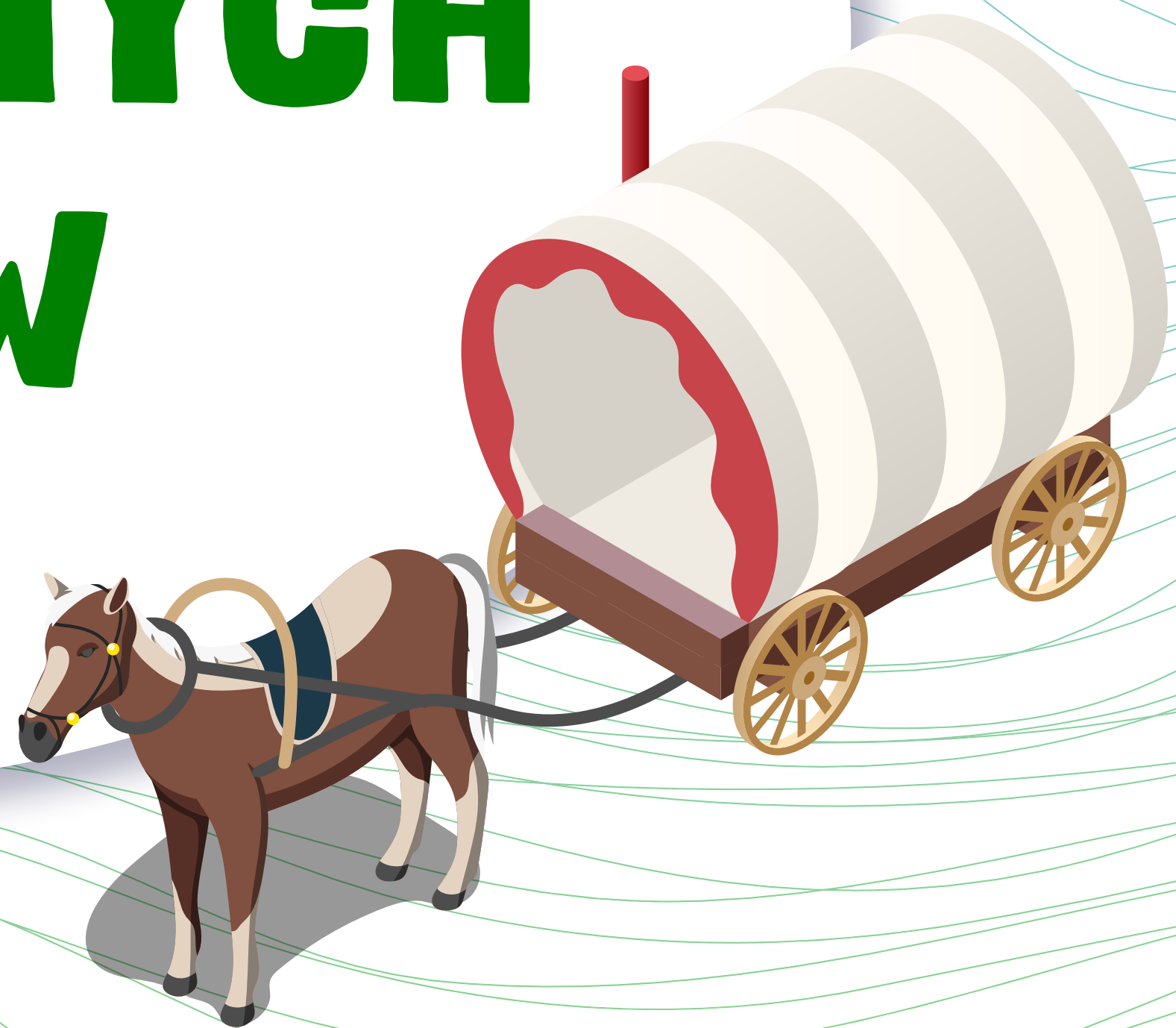
PRAWIDŁOWA ODPOWIEDŹ: B

**Do zawodów zakazanych należą
grabarz, hycel, lekarz, pielęgniarka.**

ŻYCIE WĘDROWNYCH ROMÓW

Rodzina Kełderaszy na wozie, dokładne miejsce i czas nieznane, około 1941 r., autor zdjęcia nieznany
źródło: Muzeum Kultury Romów w Warszawie, www.romuzeum.pl

Rodzina z grupy Polska Roma z wozem typu ostrowskiego, 1957 r., autor zdjęcia nieznany
źródło: Muzeum Kultury Romów w Warszawie, www.romuzeum.pl

Tabor cygański podczas postoju nad rzeką, 1939, domena publiczna
źródło: Narodowe Archiwum Cyfrowe, www.nac.gov.pl

Grupa Romów przed namiotem w lesie, między 1919 a 1939, autor zdjęcia nieznany, domena publiczna
źródło: Narodowe Archiwum Cyfrowe, www.nac.gov.pl

ĆWICZENIE: TRASA TABORU

Rysunki z publikacji *Mała ilustrowana encyklopedia historii i kultury Romów*, Radom 2014, autorka: Mirosława Caban.

AKCJA ZATRZYMANIA TABORÓW

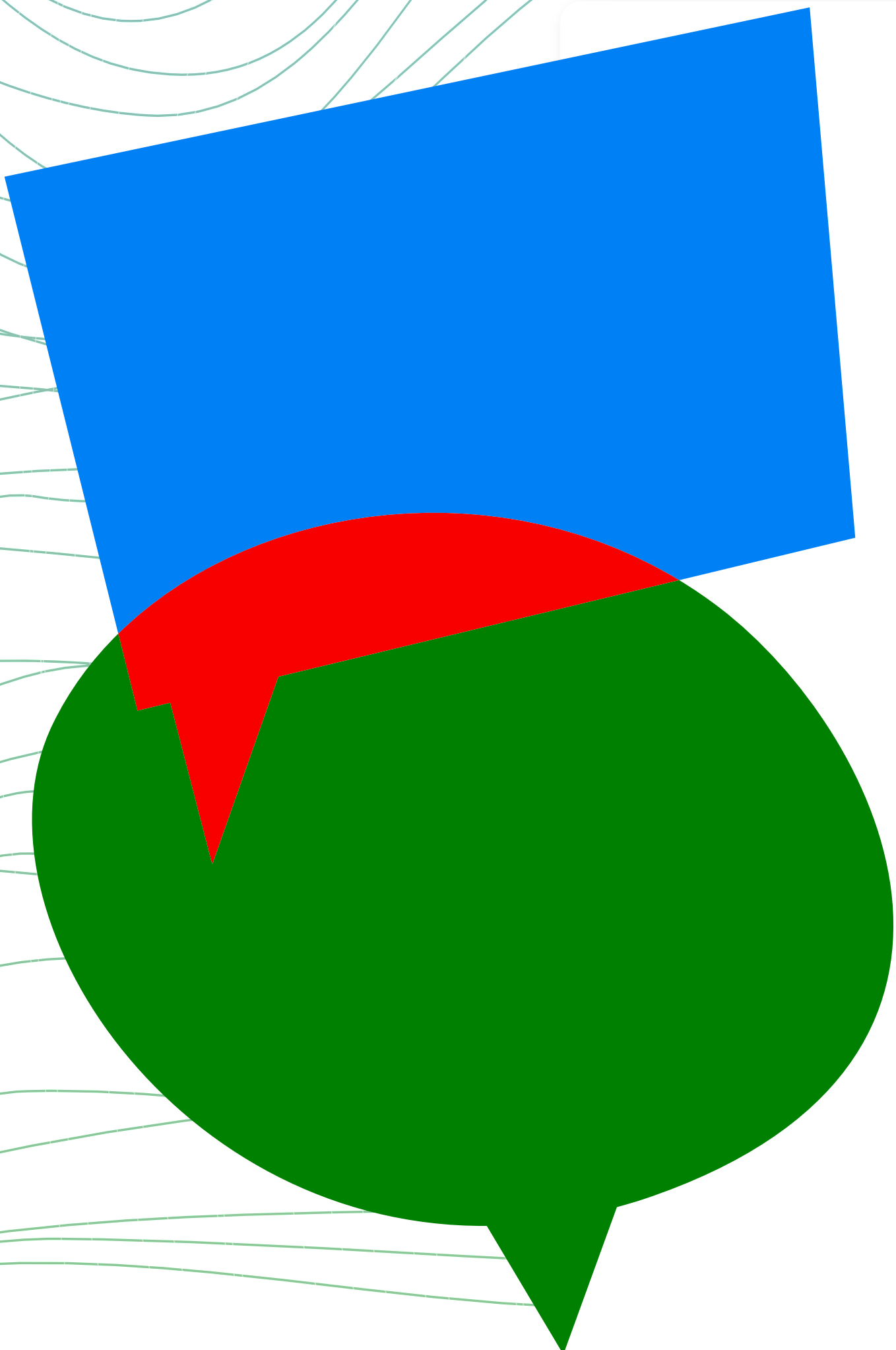
”

Moja mama, jak dowiedziała się, że jej nie wolno do lasu jechać, to usiadła na podwórzu i ponad dwie godziny płakała. Ona nie zdawała sobie sprawy, jak może żyć, jeżeli ciepło, lato jest, a ona musi w domu siedzieć, ona nie wierzyła, że tak ma być, nie wierzyła, że coś takiego nadejdzie. Nikt nie wierzył, że to nadejdzie.

Wypowiedź polskiego Roma, który był świadkiem akcji zatrzymania taborów.

Za: A. Caban Koniec wędrówki – specyfika okresu osiedlania wędrownych Romów w Polsce po 1952 roku, „Kultura i Historia” 2010, nr 18

Czy po przymusowym osiedleniu Romowie mogli wciąż wykonywać swoje tradycyjne zawody? Które profesje były nadal potrzebne, a które nie?

Wróżki

Kotlarze

Muzycy

Handlarze koni

Powroźnicy

Kotlarze

NIELICZNE WRÓŻKI W MIASTACH

**Wróżka w pracy, Sopot, około 1970, autor
zdjęcia nieznany**

źródło: Muzeum Kultury Romów w Warszawie,
<https://www.romuzeum.pl>

OSTATNI KOTLARZE

**Bielenie/cynowanie patelni (Polska Roma – Andrychów), Kraków, 2014,
autor: Andrzej Grzymała-Kazłowski**

źródło: Muzeum Kultury Romów w Warszawie,
<https://www.romuzeum.pl>

OSTATNI KOTLARZE

**Ostatni kotlarz, Józef Orłowski,
Międzynarodowe Dni Kultury Romskiej,
Kraków Nowa Huta, VI 2018, fot. Andrzej
Grzymała-Kazłowski**

źródło: Muzeum Kultury Romów w Warszawie,

ROMSCY MUZYCY PO OSIEDLENIU

Dancing w Zakopanem, około 1980, autor zdjęcia nieznan

źródło: Muzeum Kultury Romów w Warszawie, www.romuzeum.pl

ROMSCY MUZYCY PO OSIEDLENIU

**Pamiętka znad morza, orkiestra romska na deptaku
(prawdopodobnie Kołobrzeg), ok. 1975, autor zdjęcia nieznany**

źródło: Muzeum Kultury Romów w Warszawie, www.romuzeum.pl

ROMSCY MUZYCY PO OSIEDLENIU

**Bareforytka Roma, warszawscy Romowie
w spontanicznym koncercie na Starym Mieście,
lipiec 2005, fot. Andrzej Grzymała-Kazłowski**

źródło: Muzeum Kultury Romów w Warszawie, www.romuzeum.pl

ĆWICZENIE: SYTUACJA ROMSKICH Kobiet

Dwie młode Romki, fotografia pozowana, 1919–1939,
autor zdjęcia nieznany, domena publiczna
źródło: Narodowe Archiwum Cyfrowe, www.nac.gov.pl

Jedni z wielu

Jest Polakiem.
Jest Romem.
Jest górnikiem.

Rafał.

Jeden z wielu.

Jest Polką.
Jest Romką.
Jest doktorantką.

Agnieszka.

Jedna z wielu.

POZNAJ AGNIESZKĘ

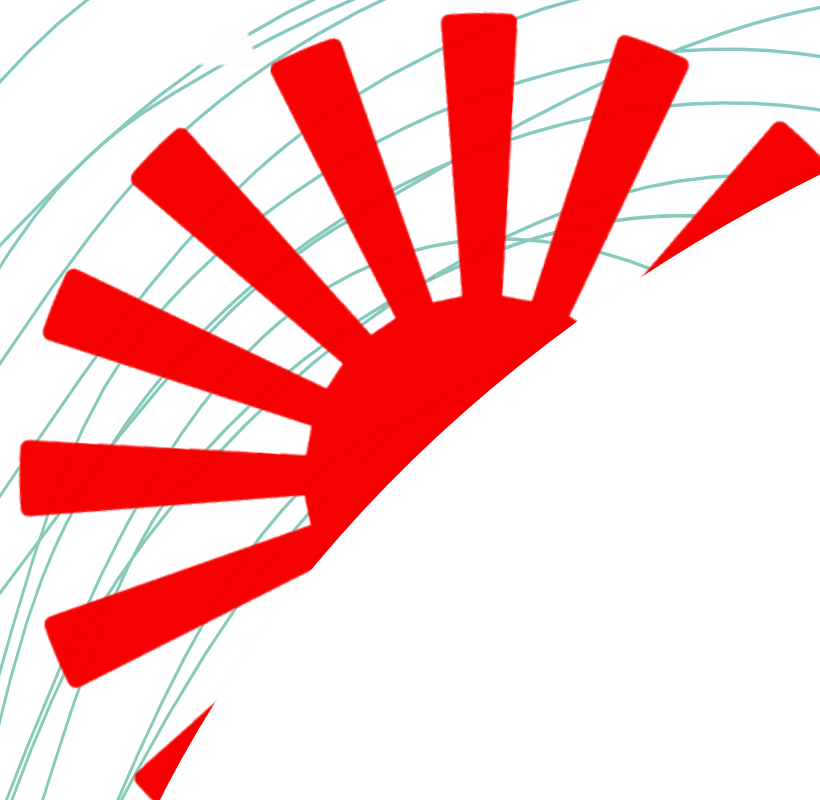

Jest Polką.
Jest Romką.
Jest nauczycielką.

Ewelina.

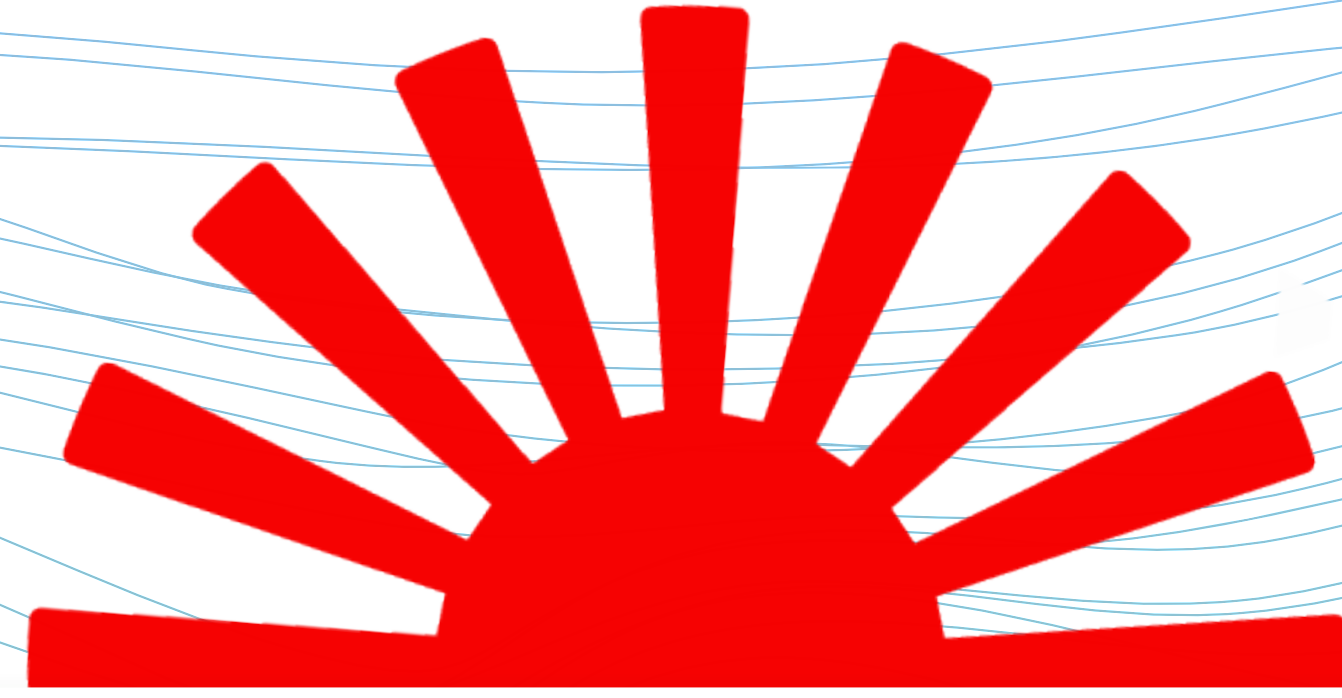
Jedna z wielu.

POZNAJ EWELINĘ

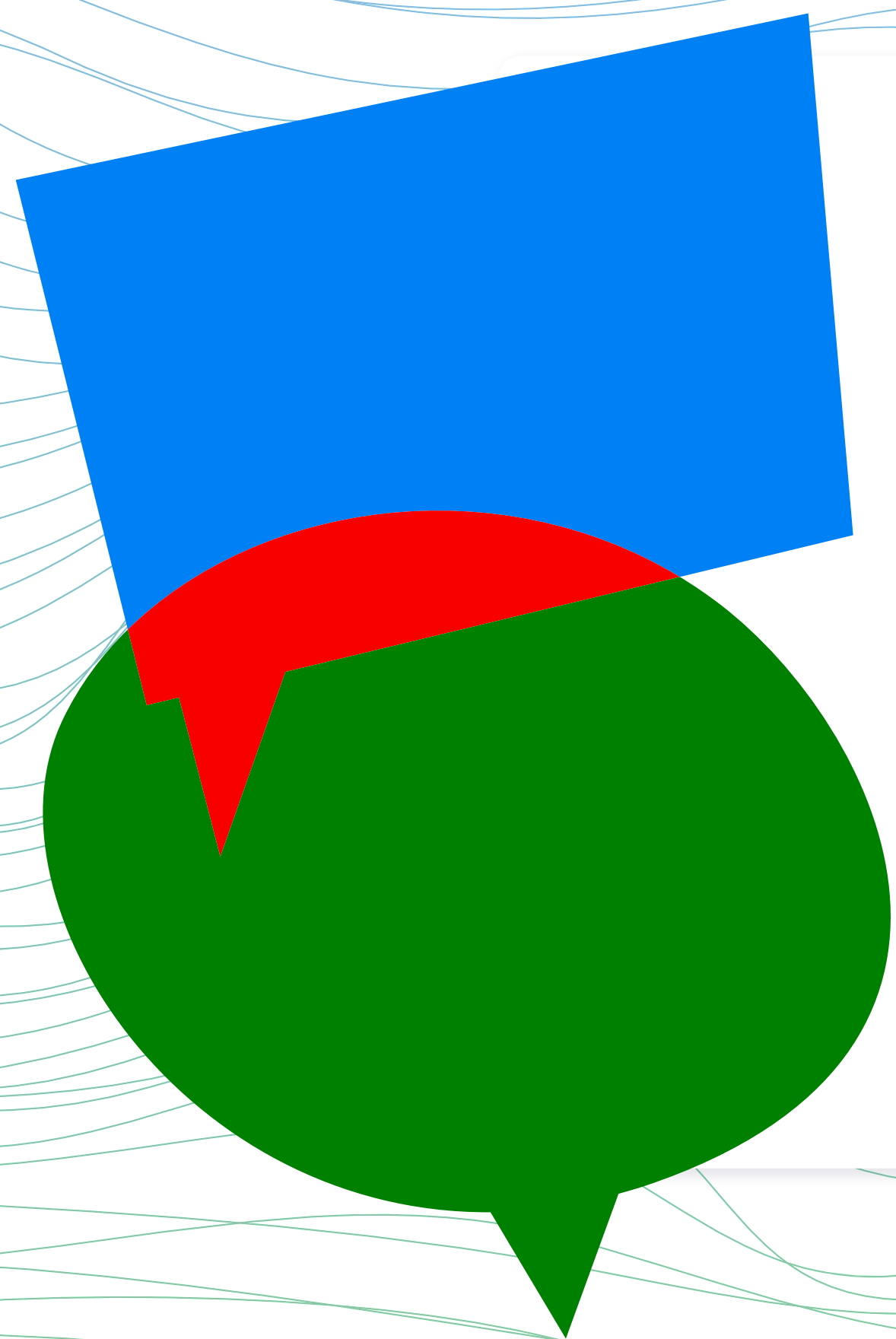
JAKIE ZAWODY WYKONUJĄ ROMOWIE DZISIAJ?

ĆWICZENIE: KULTURA I DZIEDZICTWO ROMÓW

PODSUMOWANIE

**Czego dowiedzieliście się
na zajęciach?**

Co Was zaciekawiło?

Prezentacja powstała w ramach projektu „Porozmawiajmy o kulturze i historii Romów”. Projekt „Porozmawiajmy o kulturze i historii Romów” realizowany jest przez Stowarzyszenie „Pracownia Etnograficzna” im. Witolda Dynowskiego. Projekt realizowany przy wsparciu Ambasady U.S.A. w Polsce.

AMBASADA
STANÓW ZJEDNOCZONYCH AMERYKI

This presentation was created as part of the project "Let's talk about Roma culture and history". The project "Let's talk about Roma culture and history" is implemented by the Ethnographic Laboratory Association. The project is supported by the U.S. Embassy in Poland.

This presentation was funded by a grant from the United States Department of State. The opinions, findings and conclusions stated herein are those of the authors and do not necessarily reflect those of the United States Department of State.